

ADVIES

Een beleidskader voor Brede School

Het concept Brede School bestaat al enkele jaren in Vlaanderen in de vorm van proefprojecten. Velen lopen nu ten einde. De Vlaamse Jeugdraad vraagt om een structureel beleidskader. Het concept, waarin de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren centraal staat, verdient het om verder uitgewerkt te worden.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
1 juli 2009	ADVIES 09/11

Een beleidskader voor Brede School

De Vlaamse Jeugdraad in vergadering op 1 juli 2009 onder voorzitterschap van Stijn Jacobs en waarbij aanwezig waren:

Tim Barbaix, Hakim Benichou, Lieven Casteels, Joris De Bleser, Lieke De Jans, Kara Eestermans, Kwinten Fort, Helen Henriouille, Hilmi Lazhar, Ellen Tondeur, Tom Van den Borne, Liesbeth Vanneste, Koen Verbruggen, Nele Willems, Jasper Ysebaert

Brengt *unaniem* het volgende advies uit:

1. Inleiding en totstandkoming van het advies

Het concept 'Brede School' dook in Vlaanderen voor het eerst op in de **beleidsnota Onderwijs 2004-2009** van minister Vandenbroucke. Hij stimuleerde tevens een uitwerking in de praktijk via proefprojecten. Ook in het **Vlaams Jeugdbeleidsplan 2006-2009** lezen we de doelstelling om het concept te ontwikkelen vanuit proefprojecten. In februari 2006 volgde een **projectoproep** 'proeftuinen Brede School' vanuit de minister van Onderwijs in samenwerking met de minister van Welzijn, Volksgezondheid & Gezin en de Minister van Cultuur, Jeugd & Sport. De zeventien projecten werden ondersteund door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen (SP GOK). Een jaar later lanceerde de minister van Cultuur, Jeugd en Sport een projectoproep met de focus op vrijwilligerswerk en vrije tijd in een stedelijke context. Dezelfde minister werkte een concept uit rond Brede School met sportaanbod. Tegelijkertijd gaven een aantal steden stimulansen om aan de slag te gaan rond Brede School.

De Vlaamse Jeugdraad werd in deze beginjaren betrokken bij de opmaak van een **visietekst**¹ door het SP GOK. Ook de betrokken ministers (Onderwijs, Welzijn, Volksgezondheid & Gezin en Cultuur, Jeugd & Sport) onderschreven deze visie.

De lopende proefprojecten hadden tot doel de mogelijkheden van Brede School in de praktijk te verkennen. Op dit moment lopen veel proefprojecten ten einde. Na de verkennende fase is het tijd om **beleidsaanbevelingen** te formuleren en een beleidskader te scheppen. De Vlaamse Jeugdraad schrijft zijn advies met **de bril van kinderen, jongeren en hun organisaties** op.

De Vlaamse Jeugdraad ging hiervoor niet over één nacht ijs. **Een werkgroep** werd opgestart, bestaande uit jeugdorganisaties, Steunpunt Jeugd, VVSG, Stad Antwerpen en de Afdeling Jeugd. En binnen zijn Commissie Jeugdwerk peilde de Vlaamse Jeugdraad specifiek naar de mogelijkheden voor de jeugdsector. Daarnaast voerden Steunpunt Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad in vijf projecten een **impactanalyse** uit. Hiervoor werkten we samen met het SP GOK. Het SP GOK deed deze impactanalyse bij de zeventien projecten die zij ondersteunde. Steunpunt Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad bekeken drie projecten ondersteund door de minister van Cultuur, Jeugd & Sport en twee projecten ondersteund door de Stad Antwerpen. Deze impactanalyse omvatte vier delen: (1) een projectfoto om een beeld te krijgen van de stand van zaken, (2) een interview met de coördinator van het project om te peilen naar zijn beleving van de impact, (3) een vragenlijst voor de partners in het project die vroeg naar hun beleving van de impact en (4) tot slot een mondelinge bevraging van een aantal jongeren. De bevraging van jongeren viel er af in de impactanalyse door SP GOK. De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) deed dit wel in enkele projecten die werden ondersteund door het SP GOK.

Op basis van deze input schetsen we onder punt 2 van dit advies het **belang van brede scholen voor kinderen, jongeren en hun organisaties**. Onder punt 3 adviseren we over drie zaken:

1. **de voorwaarden voor een Vlaams beleidskader**
2. **een bijdrage aan het referentiekader over Brede School**
3. **aandachtspunten bij de praktische werking van Brede Scholen**

2. Het belang van Brede Scholen voor kinderen, jongeren en hun organisaties

2.1 De meerwaarde voor kinderen en jongeren

Brede Scholen stimuleren de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren krijgen in een Brede School de kans om buiten hun eigen vertrouwde wereld te treden en kennis te maken met een nieuw aanbod. Hierbij kunnen ze heel wat competenties ontwikkelen en nieuwe interesses en talenten ontdekken. Het levensecht leren is voor heel wat jongeren een element om gemotiveerd te blijven en veel bij te leren. Naast het nieuwe aanbod krijgen ze ook heel wat kansen om andere kinderen en jongeren te ontmoeten. Zeker wanneer verschillende scholen de handen in elkaar slaan. De beeldvorming over kinderen en jongeren vanuit organisaties, de buurt, de leerkrachten, de kinderen en jongeren verandert in de positieve zin. En dit zorgt ook voor een stijging in het welbevinden van kinderen en jongeren.

In de visietekst van SP GOK lezen we het als volgt: *“Voor alle kinderen en jongeren verhoogt Brede School de kansen op een brede ontwikkeling en hun welbevinden en betrokkenheid. Brede School*

---

¹ Brede School in Vlaanderen en Brussel, Visietekst door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen (GOK) Annelies Joos, Veerle Ernalsteen, An Lanssens en Marjan Engels (2006)

optimaliseert hun persoonlijke participatie in een complexe, pluriforme en aan verandering onderhevige maatschappij.”

2.2 De meerwaarde voor jeugdorganisaties

Binnen jeugdorganisaties ontwikkelen kinderen en jongeren zich per definitie in brede zin en dus bieden jeugdorganisaties een meerwaarde binnen een Brede School. Methodieken uit de jeugdsector hebben hun waarde in een schoolse context en jeugdorganisaties zelf zijn leerplekken voor jongeren. Jeugdorganisaties doen binnen een Brede School ervaring op in het werken met nieuwe doelgroepen. Dit geldt zeker voor kinderen en jongeren uit kwetsbare doelgroepen. Partners werken aan de zichtbaarheid van jeugdorganisaties op een andere plek en tijdstip dan het vaste lokaal en de activiteit. Ook wat betreft het delen van infrastructuur of materiaal zijn er mogelijkheden. En er liggen kansen in het onderling afstemmen van kalenders. Deze wisselwerking tussen jeugdorganisaties en partners leidt tot het versterken van de sociale samenhang in de omgeving.

3. Het advies

De Vlaamse Jeugdraad baseert zich voor haar advies op de aanbevelingen die het SP GOK formuleerde, aangevuld met conclusies uit de eigen impactanalyse.

3.1 Voorwaarden voor een Vlaams beleidskader

Een beleidskader heeft een intersectoraal karakter, vertrekt vanuit één referentiekader, zorgt voor mogelijkheden voor continuïteit en geeft de overheid een faciliterende rol.

(1) Intersectorale samenwerking en integrale aanpak

De Vlaamse Jeugdraad volgt het SP GOK in de aanbeveling dat het creëren van maximale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren een integrale aanpak en intersectorale samenwerking vergt. Hiervoor is ook een samenwerking nodig tussen betrokken departementen (onderwijs en werk, cultuur, jeugd, sport en media, welzijn en volksgezondheid). Dit is een concretisering van een geïntegreerd jeugdbeleid.

(2) Eén referentiekader

Het SP GOK ziet het als taak van de Vlaamse Overheid om de contouren van de Brede School vorm te geven. Het SP GOK werkte hiervoor een referentiekader uit, onderschreven door de ministers van Onderwijs, Welzijn en Cultuur, Jeugd en Sport². Ook de Vlaamse Jeugdraad erkent het kader en legt in de volgende paragraaf enkele specifieke accenten.

(3) Continuïteit en duurzaamheid rond Brede School

Brede Scholen vragen de overheid om continuïteit en duurzaamheid. De Vlaamse Jeugdraad hoorde dit tijdens de impactanalyse meermaals benadrukken en ook in de beleidsaanbevelingen van de steden Gent en Antwerpen³ vinden we het terug. Een projectbasis is niet voldoende, de overheid kan best de principiële keuze maken⁴ om op structurele basis te investeren in Brede School.

---

² Brede School in Vlaanderen en Brussel, Visietekst door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen (GOK) Annelies Joos, Veerle Ernalsteen, An Lanssens en Marjan Engels (2006)

³ Jouw kind groeit op in de wijk, 9 jaar praktijkervaring binnen de Brede School, Sofie Claeysens, Stéphanie Staïesse, Frank Vandepitte en Els Hillaert (2008)

⁴ Naar een Brede School in Vlaanderen, Frank Pirard, Lieve Ruelens, Ides Nicaise (2004) HIVA

(4) Een faciliterende rol voor de Vlaamse overheid

De Vlaamse Overheid kan best geen Brede Scholen opleggen, wel faciliteren en ondersteunen. Projecten geven aan dat een top down benadering niet werkt en dat Brede Scholen van onderuit moeten groeien, met de nodige tijd voor visie- en netwerkvorming.

(5) Organiseren van een expertisenetwerk Brede School

De Vlaamse Jeugdraad volgt SP GOK in haar pleidooi voor een Vlaams Expertisenetwerk Brede School. Hiervoor moet aansluiting gezocht worden bij bestaande expertisecentra en steunpunten met inhoudelijke expertise met betrekking tot jeugd, onderwijs, welzijn, kinderopvang, cultuur, sport, gezondheid. Steunpunt Jeugd kan hier een taak hebben voor de jeugdsector. Het kan jeugdorganisaties voorzien van tips en tricks om zich te engageren in een Brede School, alsook tips over de wijze waarop partners jeugdorganisaties op een goede manier kunnen betrekken.

(6) Bekendmaken van Brede School

De Vlaamse Jeugdraad volgt SP GOK in haar advies aan de Vlaamse Overheid om helder te communiceren over het doel en de inhoud van Brede School. Een eenduidig logo en de verdere uitbouw van de website Brede School in Vlaanderen en Brussel kunnen hierbij helpen.

3.2 Bijdrage aan het referentiekader over Brede School.

Brede School is een concept met vele gezichten. Eén referentiekader moet vermijden dat elke samenwerking het etiket “Brede School” krijgt. We baseren ons op de vier onderdelen van het referentiekader dat SP GOK ontwikkelde in haar visietekst⁵, aangevuld met eigen accenten.

(1) Brede School als hefboom voor maximale ontwikkelingskansen

Succesvolle Brede Scholen creëren een klimaat waarin **alle kinderen en jongeren maximale kansen** krijgen om zich te ontwikkelen. Het verkleinen (van mechanismen) van achterstand en achterstelling kan immers niet aan één enkele maatschappelijke actor worden toegeschreven, dit vraagt een **integrale aanpak**.

(2) Maximale ontwikkelingskansen realiseren door het ondersteunen en creëren van een brede leer- en leefomgeving

Het SP GOK stelt dat het stimuleren van een brede leer- en leefomgeving op drie manieren vorm kan krijgen met name: stimuleren van breed leren, het verbreden van de leer- en leefomgeving en het versterken van de leer- en leefomgeving. Voor de Vlaamse Jeugdraad moet er binnen deze drie vormen ook aandacht gaan naar het **verdiepen** van de leef- en leerervaringen. Ervaringen die opgedaan zijn, moeten duurzaam gemaakt worden.

(3) Samenwerking door een diversiteit aan partners om de brede leer- en leefomgeving vorm te geven

Een belangrijk aandachtspunt bij de **samenwerking tussen diverse partners** is het zoeken naar een gemeenschappelijk doel en een gemeenschappelijke visie. De Vlaamse Jeugdraad benadrukt hierbij het belang om binnen de samenwerking linken te zoeken met de **jeugdsector** maar ook **doelgroepspecifieke (jeugd)organisaties, leerlingenraden en jeugdleden**. Op deze manier komt de stem van diverse kinderen en jongeren meer aan bod.

---

⁵ Brede School in Vlaanderen en Brussel, Visietekst door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen (GOK) Annelies Joos, Veerle Ernalsteen, An Lanssens en Marjan Engels (2006)

(4) Drie toetsstenen die een Brede School sterk maken

Niet elk samenwerkingsverband is een Brede School. SP GOKⁱ stelt drie kwaliteitsaspecten voor: **diversiteit, verbindingen en participatie**. De Vlaamse Jeugdraad benadrukt enkele specifieke zaken:

- Diversiteit zit o.a. in het **netwerk** waarmee gewerkt wordt: verenigingen van kinderen/jongeren met een kwetsbare achtergrond vragen extra informatie en begeleiding. Ook organisaties die werken met vrijwilligers, hebben een aantal specifieke kenmerken waarmee rekening gehouden moet worden binnen de Brede School. Binnen het netwerk moeten alle partners ook op een **gelijkwaardige en wederkerige manier** kunnen participeren. Op dit moment wordt dit niet overal zo ervaren wordt door meewerkende (jeugd)organisaties, ze hebben vaak het gevoel dat de coördinerende partner beschikt en beslist.
- Als kinderen en jongeren tussen verschillende domeinen **verbindingen** kunnen leggen, draagt dat bij tot zinvolle en betekenisvolle leerervaringen. De Vlaamse Jeugdraad herhaalt de meerwaarde van **uitwisseling tussen jeugdorganisaties en partners**.
- Op vlak van participatie wijst de Vlaamse Jeugdraad op de **betrokkenheid van kinderen en jongeren** bij het uitdenken en het werken van de Brede School (contextanalyse, noden, acties, evaluaties, ...). We merkten tijdens de impactanalyse dat deze intentie wordt uitgesproken, maar nog weinig wordt uitgevoerd.

3.3 Aandachtspunten bij de praktische werking van Brede Scholen

Uit de analyse van de werking van de proefprojecten kunnen we alvast aandachtspunten aangeven betreffende de praktische werking van Brede Scholen.

(1) Gedragenheid

Wanneer alle medewerkers en begeleiders de Brede School kennen, geraakt ze verder dan de Brede Scholen waar één persoon de Brede School opvolgt. In het bijzonder de betrokkenheid van ouders en jongeren wordt tijdens de impactanalyse positief aangehaald voor de motivatie van de partners en de jongeren.

(2) Coördinatie

Uit de impactanalyse wordt duidelijk hoe belangrijk een coördinator is voor het welslagen van een Brede School bij opstart en ontwikkeling. Ook SP GOK nam dit op in haar beleidsadviezen. Taken voor de coördinator gaan over contextanalyse, doelbepaling, partners zoeken, vertrouwen winnen en acties opzetten. De Vlaamse Jeugdraad vindt dat de coördinerende rol opgenomen dient te worden door een betrokken organisatie. Dit kan de school zijn maar niet noodzakelijk.

SP GOK stelt een coördinerende rol voor steden en gemeenten voor. Vanuit de impactanalyse zijn we hier echter geen voorstander van: binnen meerdere projecten waar de gemeente de trekker was, wordt aangegeven dat de gedragenheid en bottom-up benadering onvoldoende aanwezig is. Bovendien zal de omgeving waarin Brede Scholen werken ook erg verschillen: kleiner dan de gemeente (buurtgericht) of groter dan de gemeente (intergemeentelijk).

(3) Thema's waarrond Brede Scholen en coördinatoren ondersteuning kunnen gebruiken

SP GOK heeft de ervaring dat Brede Scholen nog heel wat ondersteuning kunnen gebruiken inzake doelmatig, planmatig en inhoudelijk doordacht (samen)werken. Enkele aandachtspunten zijn: het gezamenlijke onderwerp en de inhoudelijke lijnen, de betrokken partners, de gezamenlijke

activiteiten, het mandaat van de vertegenwoordiger van een participerende organisatie binnen de Brede School.

(4) Communicatie als netwerk

Weinig Brede Scholen manifesteren zich naar buiten toe als een netwerk. Dit verhoogt echter de zichtbaarheid en versterkt de betrokken organisaties. Uit het jongerenluik van de impactanalyse leiden we af dat jongeren goed op de hoogte zijn van de activiteiten binnen de Brede School maar ze benoemen het niet als Brede School.

(5) Juridische hinderpalen

Brede Scholen hebben nood aan duidelijke richtlijnen rond zaken als veiligheid, verzekeringen en juridisch advies, bijvoorbeeld rond opmaken van contracten, burgerlijke aansprakelijkheid, inzet van vrijwilligers, ... De overheid kan verder juridische hinderpalen wegwerken bvb rond de schoolverzekering, toegankelijkheid van verschillende ruimtes en schotten tussen sectoren.

(6) Infrastructuur

De partners binnen een Brede School kunnen er naar streven om accommodatie te delen. Dit kan voor de verschillende partners een invulling van een nood betekenen. Ons aanvoelen is dat er op dit vlak nood is aan goede voorbeelden.

(7) Aanbod

Uit de impactanalyse wordt duidelijk dat jongeren waarderen dat er activiteiten voor hen georganiseerd worden, binnen en buiten de school. Ze benadrukken wel dat er een vrijblijvend aanbod moet zijn. Weinigen geven aan dat ze structureel aansluiten op een betrokken organisatie, maar wel dat ze het boeiend vinden om organisaties te leren kennen. Jongeren waarderen ook activiteiten waar ze andere jongeren ontmoeten: over verschillende scholen heen, over verschillende schooljaren heen.

(8) Ontwikkelingskansen voorop

Brede Scholen gaan uit van de kracht van jongeren en willen dit versterken door het bieden van ontwikkelingskansen. Dit uitgangspunt moet voorop blijven staan en mag niet vervagen door andere doelstellingen zoals het bieden van opvang voor kinderen en jongeren.

4. Besluit

De Vlaamse Jeugdraad vraagt een **structureel Vlaams beleidskader rond Brede School**. De Vlaamse Jeugdraad ziet in dit concept immers heel wat kansen voor de ontwikkeling van kinderen, jongeren en hun organisaties.

De Vlaamse Jeugdraad schetst een aantal **voorwaarden** voor dit kader: een beleidskader heeft een intersectoraal karakter, vertrekt vanuit één referentiekader / visie, zorgt voor mogelijkheden voor continuïteit en geeft de overheid een faciliterende rol.

De Vlaamse Jeugdraad onderschrijft het **referentiekader** Brede School dat SP GOK ontwikkelde, aangevuld met enkele eigen klemtonen:

- maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren
- de duurzame verdieping van leef- en leerervaringen
- de samenwerking tussen diverse partners
- de participatie van kinderen en jongeren

Voor de praktische werking van een Brede School benadrukt de Vlaamse Jeugdraad het belang van een sterke **gedragenheid, coördinatie en ondersteuning**.

Doorheen het advies pleit de Vlaamse Jeugdraad voor een prominente **rol van jeugdorganisaties** binnen de Brede School.